

Postprint Version	1.0
Journal website	http://www.wmo-magazine.nl/wmo-magazine
Pubmed link	
DOI	

This is a NIVEL certified Post Print, more info at <http://www.nivel.eu>

'Gemeente, zet in op ondersteuning via Wmo': Resultaten Dementiemonitor Mantelzorg

Dankzij de Wmo 2015 neemt het beroep op mantelzorgers straks nog verder toe. Mensen moeten zo lang mogelijk thuis blijven wonen, ook degenen met dementie. Worden mantelzorgers voldoende ondersteund? Waar hebben zij hulp bij nodig? 'Gemeenten moeten blijven inzetten op ondersteuning via de Wmo.'

Zijn mantelzorgers op de hoogte van mogelijke ondersteuning via de gemeente? Waar hebben zij behoefte aan? Helpt de ondersteuning die ze krijgen om de zorg thuis langer vol te houden? Dit zijn belangrijke thema's in de recent gepubliceerde Dementiemonitor Mantelzorg 2013. Het is een tweejaarlijks vragenlijstonderzoek van Alzheimer Nederland en NIVEL dat sinds 2005 wordt gehouden. Deze keer vulden ruim 3.300 mantelzorgers de lijst in. We vertellen u wat de belangrijkste resultaten zijn en doen aanbevelingen.

BEKENDHEID

Vanaf 2015 krijgen gemeenten door aanpassingen in de Wmo meer verantwoordelijkheden en taken om de maatschappelijke ondersteuning en participatie van burgers te stimuleren. Gemeenten worden ook meer verantwoordelijk voor de ondersteuning van mantelzorgers, met beperkte budgetten om deze taken te realiseren. Van mantelzorgers wordt steeds meer gevraagd, omdat het landelijk en gemeentelijk beleid erop gericht is om zorg zoveel mogelijk door het sociale netwerk te laten geven. En dat terwijl één op de tien mantelzorgers, vooral partners, al zwaar belast zijn en zij het gevoel hebben er alleen voor te staan in de zorg, zo blijkt uit de Dementiemonitor Mantelzorg.

Zijn mantelzorgers bekend met de mogelijkheden van ondersteuning via de gemeente? De resultaten laten zien dat een derde van hen het Wmo-loket (ook wel 'zorgloket') kent en daar ook contact mee heeft gehad in 2013 (30 procent). Bijna vier op de tien mantelzorgers kennen het Wmo-loket, maar had er het afgelopen jaar geen contact mee (38 procent). De overige 32 procent kent het Wmo-loket niet en is niet op de hoogte van de mogelijkheden voor ondersteuning. Deze onbekendheid varieert van 15 procent tot 59 procent in sommige gemeenten.

Welke onderwerpen bespreken mantelzorgers die wel contact hebben met het Wmo-loket? Het meest besproken onderwerp is hun behoefte aan (extra) hulp voor de naaste (53 procent), problemen met de gezondheid van de naaste (45 procent), het op

orde houden van het huishouden (41 procent) en hulp bij vervoer (41 procent). Opvallend is dat vier van de tien mantelzorgers zeggen dat de medewerker van het Wmo-loket onvoldoende rekening hield met de specifieke situatie van de mantelzorger en van de naaste, zoals de woonsituatie of de (mogelijke) ondersteuning vanuit het sociale netwerk.

HULP BIJ HET HUISHOUDEN

Mantelzorgers hebben vooral behoefte aan hulp bij het huishouden (49 procent), aan hulp bij vervoer (33 procent) en aan informatie over dementie (33 procent; zie figuur 1).

[FIGURE 1]

Eén vijfde van de mantelzorgers heeft behoefte aan ondersteuning bij het ontmoeten van mensen, bijvoorbeeld in de vorm van lotgenotencontact. Eén op de tien heeft behoefte aan ondersteunende technologische toepassingen thuis. Deze toepassingen kunnen via de gemeente geregeld worden en technologie kan een hulpmiddel zijn voor mensen met dementie om langer thuis te kunnen wonen. Hulpmiddelen zijn bijvoorbeeld een spreekluisterverbinding met de thuiszorgorganisatie, het monitoren van het dagelijks functioneren via sensoren of dwaaldetectie.

VERBETERING IS MOGELIJK

Mantelzorgers die hulp en ondersteuning krijgen bij de zorg voor de naaste via de gemeente, voelen zich ondersteund, zo blijkt uit de Dementiemonitor Mantelzorg. Ruim vier op de tien zegt de zorg voor de naaste (veel) beter (43 procent) te kunnen uitvoeren door de tips, adviezen en hulpmiddelen van de gemeente. Ook vier van de tien mantelzorgers (43 procent) geven aan dat de gemeentelijke ondersteuning 'een beetje' helpt. Op de vraag of mantelzorgers de zorg voor de naaste langer vol denken te kunnen houden dankzij de tips, adviezen of hulpmiddelen van de gemeente, antwoorden drie op de tien mantelzorgers 'ja' (30 procent) en de helft 'misschien' (51 procent). Deze percentages laten zien dat gemeentelijke ondersteuning in de ogen van mantelzorgers helpt, maar dat er op dit punt zeker nog verbetering mogelijk is.

LANGER THUIS WONEN

Welke vormen van hulp en ondersteuning vinden mantelzorgers nu het meest noodzakelijk om de naaste met dementie zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen? En welke hulp zouden zij eventueel zelf kunnen regelen of inkopen? Mantelzorgers konden hierbij kiezen uit deze antwoorden: informatie en voorlichting, diagnostisch onderzoek, casemanager, psychosociale steun voor de mantelzorger, behandeling van de naaste, hulp bij het huishouden, hulp bij persoonlijke verzorging en verpleging, activiteiten voor de naaste, tijdelijke opvang en crisishulp (zie figuur 2). Het gaat hier dus om alle ondersteuning, niet alleen de ondersteuning waar de gemeente nu al verantwoordelijk voor is of wordt in 2015.

[FIGUUR 2]

Meer dan de helft vindt een casemanager het meest noodzakelijk om langer thuis wonen bij dementie mogelijk te maken. In de tweede plaats vinden mantelzorgers activiteiten voor de naaste, zoals dagopvang, belangrijk. Opmerkelijk is dat een kwart van de mantelzorgers (26 procent) aangeeft dat ze geen enkele vorm van professionele hulp en ondersteuning zelf zouden kunnen regelen of inkopen. Dagopvang, een nieuwe taak voor de gemeente, is voor mantelzorgers dus erg belangrijk. Hulp bij het huishouden, die nu al onder de Wmo valt, ook. Een derde van de mantelzorgers zou deze hulp zelf kunnen regelen of inkopen. Of ze hier de middelen of het netwerk voor hebben, moet goed in kaart worden gebracht door medewerkers van het Wmo-loket.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Gemeenten kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan de ondersteuning van mantelzorgers, zodat mensen met dementie langer thuis kunnen wonen. Maar de bekendheid van mantelzorgers met de mogelijkheden van ondersteuning door de gemeente kan beter.

Op basis van de resultaten van de Dementiemonitor Mantelzorg 2013 bevelen we gemeenten aan:

- Zorg voor meer bekendheid onder mantelzorgers (ook mantelzorgers van mensen met dementie) met de mogelijke ondersteuning die via de Wmo en de gemeente geregeld kan worden. Meer aandacht moet gaan naar voorlichting via publieke kanalen (websites, folders en kranten) en via informele en professionele kanalen (familie, hulpverleners en artsen).
- Medewerkers van het Wmo-loket dienen rekening te houden met de specifieke situatie van de mantelzorger en van de naaste met dementie, 'op maat' oplossingen te bieden en dóór te vragen, zodat een goed beeld ontstaat over de situatie van de mantelzorger en de naaste, en van zijn/haar behoeften aan hulp en ondersteuning.
- Investeren in activiteiten voor de naaste met dementie en 'passende' dagopvang, toegespitst op hun interesses en mogelijkheden. Mantelzorgers vinden activiteiten voor de naaste een van de meest noodzakelijke vormen van hulp om langer thuis wonen bij dementie mogelijk te maken en om de mantelzorger te ontlasten.
- Domotica en andere technologische toepassingen, zoals dwaaldetectie, worden nog weinig ingezet. Zulke toepassingen kunnen wel belangrijk zijn om mensen met dementie langer en veiliger thuis te laten wonen. Investeren in gebruiksvriendelijke technologie die aansluit bij behoeften en wensen van gebruikers en het bekend maken van 'goede voorbeelden' zijn van groot belang.

José Peeters is senior-onderzoeker bij NIVEL (j.peeters@nivel.nl). Wendy Werkman werkt als medewerker belangbehartiging en zorgvernieuwing bij Alzheimer Nederland (w.werkman@alzheimer-nederland.nl).

De landelijke rapportage van de Dementiemonitor Mantelzorg 2013 bestaat uit twee delen: Peeters, J., Werkman W., Francke A.L. *Kwaliteit van dementiezorg door de ogen van mantelzorgers. Deelrapportage 1*. NIVEL/Alzheimer Nederland, Utrecht/Amersfoort, 2014. Peeters, J., Werkman W., Francke A.L. *Mantelzorgers over ondersteuning bij dementie door het sociale netwerk en de gemeente. Deelrapportage 2*. NIVEL/Alzheimer Nederland, Utrecht/Amersfoort, 2014.

Beide rapportages zijn te downloaden via www.nivel.nl en www.alzheimer-nederland.nl.

FIGUREN

Figuur 1 Ondersteuning en voorzieningen via de gemeente waaraan mantelzorgers behoefte hebben.

Type ondersteuning of voorziening	Behoeft (n=1.534)
Hulp bij het huishouden	49 procent
Vervoerskostenvergoeding/vervoerspas (beltaxi/regiotaxi)	33 procent
Steunpunt Mantelzorg (voor informatie over dementie)*	33 procent
*Een Steunpunt Mantelzorg is een lokale of regionale organisatie voor ondersteuning aan mantelzorgers, ook bij dementie. Deze organisatie geeft informatie, advies en praktische steun aan mantelzorgers in de buurt en kent het aanbod van zorg- en hulpinstanties in de omgeving. Mantelzorgers kunnen er ook terecht voor een persoonlijk gesprek.	
Ondersteuning bij het ontmoeten van mensen (cursus, lotgenotencontact)	21 procent
Personenalarmering (polszender, halszender)	20 procent
Rolstoel of rollator	19 procent
Woningaanpassing (traplift, keukenaanpassing)	18 procent
Verlichting die automatisch aangaat bij beweging (bij opstaan in bed, in de hal of toilet)	12 procent
Maatschappelijk werk	11 procent
Gemak en veiligheid in de woning (deuropener, spreek-luisterverbinding)	10 procent
Monitoren van het dagelijks functioneren (sensoren,	9 procent

medicijn dispenser, dwaaldetectie)	
Coachende technologie voor het dagelijks functioneren (digitale geheugensteuntjes, navigatieondersteuning, GPS, thuis oefenen/trainen)	9 procent
Vervoersvoorziening (scootmobiel, aanpassing aan de auto of fiets)	6 procent

Figuur 2 - Meest noodzakelijke vormen van hulp en ondersteuning én hulp en ondersteuning die mantelzorgers zelf zouden kunnen regelen of inkopen (*maximaal 3 antwoorden mogelijk*).

Vormen van hulp en ondersteuning	Meest noodzakelijk (n=3.093)	Zelf kunnen regelen of inkopen (n=2.923)
Casemanager	58 procent	15 procent
Activiteiten voor mijn naaste	45 procent	20 procent
Hulp bij het huishouden	43 procent	33 procent
Hulp bij persoonlijke verzorging en verpleging thuis van de naaste	42 procent	12 procent
